

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2024 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та адміністрування
за денною формою навчання

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
кандидатка біологічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
29 серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
29 серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	-	3
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	-	3
	1.2. Лекції	-	4
	1.3. Семінарські заняття	-	5
	1.4. Самостійна робота студентів	-	9
	1.5. Індивідуальні завдання	-	11
	1.6. Підсумковий контроль	-	12
2.	Схема нарахування балів	-	14
3.	Рекомендовані джерела	-	16
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	-	18

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини.	11	2	2	-	-	7	12	-	1	-	-	11
2	Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12
3	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	16	4	4	-	-	8	13	-	1	-	-	12
4	Тема 4. Пожежна безпека.	12	2	2	-	-	8	13	1	1	-	-	11
5	Тема 5. Небезпеки в соціумі. Моделі формування соціально-психологічних небезпек.	16	4	4	-	-	8	14	1	1	-	-	12
6	Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС.	11	2	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
7	Тема 7. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях.	12	2	2	-	-	8	13	1	1	-	-	11
	Усього годин	90	18	18	-	-	54	90	4	6	-	-	80

1.2. *Лекції*

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини.	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5. 1.6.	Модель життєдіяльності людини. Головні визначення. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація і класифікація небезпек. Ризик – як оцінка небезпеки. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію. Класифікація НС.	
2.	Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.	2
2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5.	Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ (сильний вітер, ураган, смерч, шквал, зливи, сильна спека, мороз, снігопад, град, ожеледі). Небезпечні гідрологічні процеси та явища. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.	
3.	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	4
3.1. 3.2. 3.3. 3.4.	Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Техногенні небезпеки. Класифікація НС техногенного характеру. Вибухо -пожежонебезпечні об'єкти в Україні та на Хмельниччині. Пожежогасіння аварій на вибухо-пожежонебезпечних об'єктах. Дії керівництва та населення в разі настання техногенної аварії	
4.	Тема 4. Пожежна безпека.	2
4.1. 4.2. 4.3. 4.4. 4.5. 4.6.	Основні поняття та визначення пожежної безпеки та загальна схема забезпечення пожежної безпеки. Процес горіння, його форми і види. Система пожежної безпеки. Пожежо-небезпечність речовин. Способи і засоби пожежогасіння. Дії під час пожежі. Евакуація. Попередження пожеж.	
5.	Тема 5. Небезпеки в соціумі.	4
5.1. 5.2. 5.3. 5.4. 5.5. 5.6. 5.7.	Соціально–політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Моделі формування соціально-психологічних небезпек. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні	

	безпеки. Медико–біологічні та соціальні проблеми здоров'я.	
6.	Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС.	2
6.1. 6.2. 6.3.. 6.4. 6.5. 6.6. 6.7.	Правові, нормативні, та організаційні основи безпеки життєдіяльності. Основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності. Принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності у НС. Органи нагляду і контролю за дотриманням вимог безпеки.	
7.	Тема 7. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях.	2
7.1. 7.2. 7.3. 7.4. 7.5. 7.6. 7.7.	Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності. Перша допомога при кровотечах, ушкодженнях м'яких тканин, при вивихах, розтягненнях зв'язок та при переломах кісток. Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках. Допомога при отруєннях. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою. Надання першої допомоги при утопленні.	

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини. Ризик як кількісна оцінка небезпеки.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 1.1 Модель життєдіяльності людини. Головні визначення.
- 1.2. Методологічні основи безпеки життєдіяльності і ЦЗ.
- 1.3. Номенклатура, класифікація та ідентифікація небезпек.
- 1.4. Ризик – як оцінка небезпеки.
- 1.5. Критерії переходу небезпечної події у небезпечні ситуації (НС).
- 1.6. Класифікація НС.
- 1.7. Прогнозування умов виникнення небезпечних ситуацій.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального

матеріалу теми є: безпека, небезпека, життя, небезпечний фактор, шкідливий фактор, ризик, цивільний захист

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: вияснення сутності моделі життєдіяльності людини, методологічних основах безпеки життєдіяльності людини, номенклатури, класифікації та ідентифікації небезпек, класифікації небезпечних ситуацій (НС), прогнозуванні умов виникнення та наслідків НС, розумінні основ безпеки життєдіяльності в збереженні здоров'я і життя громадян України.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 2.1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ (землетруси, зсуви, обвали, ерозія ґрунту).
- 2.2. Небезпечні метеорологічні явища (сильний вітер, ураган, смерч, шквал, зливи, сильна спека, мороз, снігопад, град, ожеледь).
- 2.3. Небезпечні гідрологічні процеси та явища (підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони).
- 2.4. Біологічні небезпеки. небезпеки. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: геологічні процеси, явища (землетруси, вулкани, зсув, ерозія ґрунтів). метеорологічні явища: (сильні вітри, урагани, смерчі, сильна спека), гідрологічні явища (підтоплення). Пожежі. Патогенні мікроорганізми, пандемії, віруси.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненню основних методів виявлення вражаючих факторів на людину та економіку, розумінню комплексу заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

Семінарське заняття 3-4

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 3.1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
- 3.2. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.
- 3.3. Класифікація НС техногенного характеру.
- 3.4. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.
- 3.5. Поняття про іонізуюче випромінювання.
- 3.6. Режими захисту населення та приміщень від проникнення радіоактивних речовин.
- 3.7. Токсичні речовини їх вплив на організм та методи захисту від впливу.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: техногенні фактори небезпек, вражаючі фактори, небезпечні фактори, шум, вібрація, термічні фактори, електричні фактори, електромагнітні фактори, хімічні фактори, біологічні фактори, аварії, катастрофи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: як визначити стратегію і принципи забезпечення безпеки в умовах, де виникають техногенні небезпеки, вміти порівняти природні штучні джерела іонізуючих

випромінювань, вміти класифікувати шкідливі хімічні та біологічні фактори небезпеки, давати характеристики хімічним та біологічним факторам, пояснювати сутність дії на організм людини токсичних хімічних речовин, аналізувати якість навколишнього середовища за вмістом шкідливих хімічних речовин, мікроорганізмів.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Пожежна безпека.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 4.1. Основні поняття та визначення пожежної безпеки та загальна схема забезпечення пожежної безпеки.
- 4.2. Процес горіння, його форми і види.
- 4.3. Система пожежної безпеки, пожежо-небезпечність речовин.
- 4.4. Способи і засоби пожежогасіння.
- 4.5. Дії під час пожежі. Евакуація.
- 4.6. Попередження пожеж.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: процес горіння, пожежа, пожежонебезпечність речовин, пожежогасіння, евакуація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненні суті процесу горіння, його форм та видів, пожежонебезпечності речовин, системи пожежної безпеки, способів і засобів пожежогасіння, процесу евакуації.

Семінарське заняття 6-7

Тема 5. Небезпеки в соціумі.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 5.1. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.
- 5.2. Моделі формування соціально-психологічних небезпек.
- 5.3. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.
- 5.4. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування.
- 5.5. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини.
- 5.6. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: конфлікт, соціально-політичний конфлікт, війна, тероризм, шкідливі звички, соціальні хвороби.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненню загальних закономірностей виникнення соціальних та політичних небезпек, розумінню сутті, причин та видів тероризму, соціальних хвороб, шляхів зараження та профілактики захворювань.

Семінарське заняття 8

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Правові, нормативні, та організаційні основи безпеки життєдіяльності.
- 5.2. Основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності.
- 5.3. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.
- 5.4. Принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності у НС.
- 5.5. Органи нагляду і контролю за дотриманням вимог безпеки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: безпека, менеджмент безпеки, правові, нормативні та організаційні основи безпеки, принципи та методи забезпечення безпеки у НС.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненню суті менеджменту безпеки, змісту правових, нормативних та організаційних основ безпеки, принципів та методів забезпечення безпеки у НС.

Семінарське заняття 9

Тема 5. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях.

.Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання.
- 7.2. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності.
- 7.3. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин.
- 7.4. Перша допомога при вивихах, розтягненнях зв'язок та при переломах кісток.
- 7.5. Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках.
- 7.6. Допомога при отруєннях.
- 7.7. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою.
- 7.8. Надання першої допомоги при утопленні.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: здоров'я, гомеостаз, адаптація, здоровий спосіб життя, харчування, руховий режим, гігієна, харчові речовини, шкідливі звички.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: фактори, що впливають на здоров'я, методи оцінки здоров'я, гомеостаз, раціональне харчуванні, чи потрібні людині шкідливі звички.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини.

Завдання 1.

1. Дайте коротку характеристику техносфери.
2. Проаналізуйте техногенний тиск на «людина-життєве середовище».
3. Інформаційний вибух як фактор небезпеки для життєдіяльності людини.
4. Аксиома про потенційну небезпеку.
5. Класифікація ризиків за масштабами розповсюдження, за доцільністю, за ступенем

припустимості.

Завдання 2.

Підготувати тези на конференцію на тему: "Динаміка надзвичайних ситуацій в Україні за останні 10 років».

Питання для самоконтролю

1. Чим відрізняється поняття «біосфера», «техносфера», «ноосфера»?
2. Що є предметом вивчення БЖД та які цілі і завдання стоять перед нею.
3. Які наслідки для безпеки сучасної людини настають через значний техногенний тиск на середовище її існування?
4. Особливості існування людини в умовах інформаційного вибуху.
5. Чи завжди потенційна небезпека супроводжується її негативним впливом на людину?
6. Як поділяються фактори у виробничій сфері?
7. Якими шляхами можна досягти зниження імовірності ризику до припустимого рівня.

Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.

Завдання 1

1. Опишіть природні загрози тектонічного характеру.
2. Проаналізуйте топологічні природні загрози.
3. Дайте коротку характеристику особливостям біологічної загрози.

Завдання 2

Підготувати 10 тестових завдань по даній темі.

Питання для самоконтролю

1. Класифікація природних НС.
2. Повінь, селевий потік, снігова лавина – дайте характеристику.
3. Епідемії інфекційних хвороб, захворювання та враження рослин і тварин-охарактеризуйте це.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Завдання 1.

1. Дайте характеристику шуму і вібрації та їх впливу на людину.
2. Дайте оцінку сучасної радіаційної обстановки в Україні.
3. З'ясуйте фактори електричного струму, що впливають на організм людини.
4. Сформулюйте визначення гранично допустимого рівня (ГДР).
5. Які засоби захисту від надмірного шуму?
6. Який негативний вплив вібрації на організм людини?
7. Який негативний вплив термічних факторів на людину?
8. Які природні та штучні джерела випромінювання?
9. Які наслідки радіаційного забруднення місцевості, сировини, продуктів та води?

Завдання 2.

Підготувати тези на конференцію на тему: "Токсичні речовини їх вплив на організм та методи захисту від їх впливу».

Питання для самоконтролю

1. Поясніть поняття шуму та вібрації та їх вплив на організм людини.
2. Визначте джерела та засоби захисту від дії ІЧ та УФ випромінювань.
3. Вплив електричного струму на організм людини.
4. Як впливає іонізуюче випромінювання на організм людини?
5. Методи захисту від біологічних факторів небезпек.
6. Визначте вплив на організм людини шкідливих речовин.
7. Поясніть сутність ГДК шкідливих хімічних речовин на людину.
8. Дайте загальні характеристики біологічних факторів небезпек.
9. Поясніть вплив отруйних речовин на організм людини.
10. Характеристика шкідливих речовин.

Тема 4. Пожежна безпека.

Тема 5. Небезпеки в соціумі.

Завдання 1.

1. Опишіть соціально – політичні конфлікти.
2. Проаналізуйте які причини виникнення соціально – політичних небезпек?
3. Дайте коротку характеристику небезпекам, які відносяться до соціально-політичних?
4. Тероризм. Правила поведінки під час захоплення у заручники.
5. Який вплив ЗМІ на свідомість людини?
6. Який вплив реклами на свідомість людини?
7. Які є методи маніпулювання свідомістю людини?
8. Дезінформація як метод маніпулювання людською свідомістю.

Завдання 2.

Підготувати 10 тестових завдань по даній темі.

Питання для самоконтролю

1. Навіювання як спосіб маніпулювання свідомістю людини.
2. Гіпноз як різновид навіювання.
3. Шкідливі звички.
4. Соціальні хвороби.
5. Психологічні чинники забезпечення безпеки людини.
6. Як впливає на поведінку людини в НС його фізичний та психологічний стан?

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС.

Завдання 1

1. Опишіть критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.
2. Проаналізуйте принципові, правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Основах законодавства України про охорону здоров'я.
3. Як здійснюється санітарне та епідемічне благополуччя населення?
4. Що передбачає право на охорону здоров'я кожного громадянина України?

Завдання 2

Підготувати повідомлення на тему: « Основні законодавчі акти БЖД»

Питання для самоконтролю

1. Що таке структура управління та нагляду за БЖД?
2. Що входить в основу законодавчої бази БЖД?
3. Які правила поведінки в умовах НС?
4. Як надається населенню інформація про наявність виникнення НС?

Тема 7. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях.

Завдання 1

1. Яка перша допомога при ушкодженнях м'яких тканин?
2. Як надається перша допомога в разі зупинки дихання?
3. Що робити при ураженні діяльності мозку?

Завдання 2.

Підготувати 10 тестових завдань по даній темі.

Питання для самоконтролю

1. Склад аптечки долікарської допомоги.
2. Як накладати джгут?
3. Перша допомога людині яка перебуває в стані клінічної смерті.
- 4.

1.3. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за усталеними вимогами.

1.3.1. Основні вимоги до написання рефератів

Реферат, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). У вступі розкривається місце обраної теми в курсі адміністративного права та нормативне забезпечення теми. В основній частині розкривається суть обраної теми та аналізуються існуючі проблеми. В кінці реферату підводяться короткі підсумки викладеного дослідження.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [4, с.7].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см. Загальний обсяг реферату- огляду – від 10 до 15 сторінок формату А4.

1.3.2. Теми рефератів

1. Безпека людини – невід’ємна складова характеристики стратегічного напрямку розвитку людства.
2. Безпека життєдіяльності і споріднені науки та навчальні дисципліни.
3. Життя як вища форма існування матерії.
4. Класифікація небезпек – крок до забезпечення безпеки.
5. Система «людина-життєве середовище» та її компоненти.
6. Основні принципи управління ризиком.
7. Пожежі у природних екосистемах.
8. Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.
9. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.
10. Характеристика особливо небезпечних хвороб -чума, холера.
11. Небезпечні патогенні мікроорганізми.
12. Негативні фактори виробничого середовища.
13. Іонізуюче випромінювання і забезпечення радіаційної безпеки.
14. Характеристика електромагнітних випромінювань та їх вплив на організм людини.
15. Хімічно-небезпечні об’єкти на Хмельниччині.
16. Хімічне забруднення навколишнього середовища.
17. Радіаційно - небезпечні об’єкти України.
18. Використання хімічної та біологічної зброї.
19. Позитивне та негативне у використанні хімічних речовин.
20. Характеристика шкідливих хімічних речовин та їх вплив на навколишнє середовище і людину.
21. Вплив радіоактивних речовин. Прилади контролю радіоактивного забруднення.
22. Масштаби захворювання та швидкість поширення соціальних хвороб в Україні
23. Інфекційні хвороби (туберкульоз, гепатит, СНІД) та методи запобігання їх зараженню.
24. Загальні закономірності виникнення соціальних та політичних небезпек.
25. Навіювання як спосіб маніпулювання свідомістю людини.
26. Вплив ЗМІ на свідомість людини.
27. Шкідливі звички.
28. Людина і її здоров’я.
29. Стан здоров’я населення України.
30. Вплив кліматичних умов на здоров’я людини.
31. Обмін речовин в організмі людини.
32. Основні види харчових речовин.
33. Значення якості харчових продуктів у життєдіяльності людини.
34. Управління та нагляд за БЖД та ЦО.
35. Правові основи БЖД та ЦО.
36. Органи управління, сили і ресурси з попередження та регулювання на НС на державному рівні.
37. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, що регламентують регулювання безпеки, зниження ризиків і пом’якшення наслідків НС.
38. Організація першої долікарської допомоги на підприємствах, установах та організаціях.
39. Аптечка першої долікарської допомоги.

40. Перша долікарська допомога при конкретних видах травм та захворюваннях.

1.4. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку

Питання для підсумкового контролю

1. Предмет і завдання дисципліни БЖД та ЦЗ.
2. Основні поняття та визначення з дисципліни БЖД та ЦЗ.
3. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення.
4. Психіка людини і безпека життєдіяльності.
5. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я.
6. Ознаки здоров'я і його кількісна оцінка.
7. Моделі формування соціально-психологічних небезпек.
8. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.
9. Вибухо-пожежонебезпечні об'єкти в Україні та на Хмельниччині.
10. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори.
11. Відповідальність населення за порушення законодавства з питань БЖД в надзвичайних ситуаціях в Україні.
12. Джерела небезпеки життєдіяльності та породжені ними фактори.
13. Дії керівництва та населення в разі настання техногенної аварії.
14. Дії під час пожежі. Евакуація населення.
15. Дія на організм людини патогенних організмів.
16. Дія шуму і вібрації на організм людини.
17. Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках.
18. Допомога при отруєннях.
19. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою.
20. Законодавство України про охорону здоров'я.
21. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.
22. Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпек.
23. Класифікація небезпек та їх характеристика.
24. Класифікація НС техногенного характеру.
25. Класифікація та характеристика шкідливих хімічних речовин.
26. Комплекс заходів для підтримання нормальних умов життя при НС.
27. Концепція прийнятого (допустимого) ризику.
28. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію.
29. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності.
30. Надання першої допомоги при утопленні.
31. Надзвичайна ситуація: її ознаки, види, рівні.
32. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
33. Небезпеки техногенного характеру.
34. Небезпечні гідрологічні процеси та явища.
35. Норми та заходи радіаційної безпеки.
36. Органи нагляду і контролю за дотриманням вимог безпеки.
37. Організація евакуації населення при НС.
38. Організація життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
39. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха.

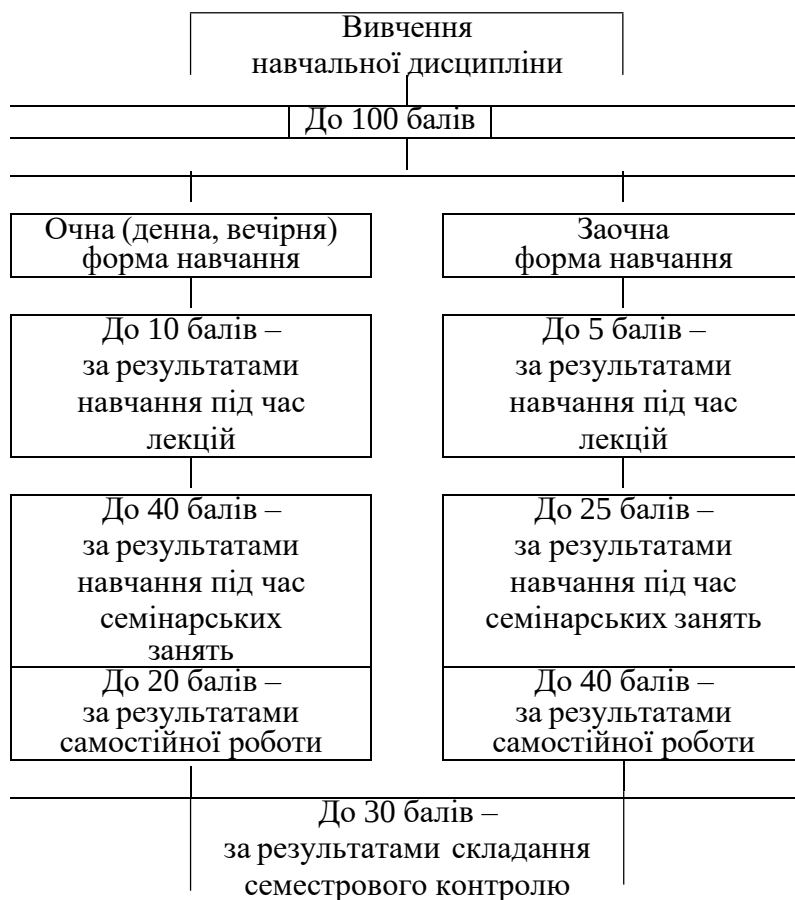
40. Організація першої долікарської допомоги на підприємствах та в організаціях.
41. Основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.
42. Основні поняття та визначення пожежної безпеки та загальна схема забезпечення пожежної безпеки.
43. Перша долікарська допомога та загальні принципи її надання.
44. Перша допомога при вивихах, розтягненнях зв'язок та при переломах кісток.
45. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин.
46. Перша допомога при обмороженнях.
47. Перша допомога при термічних опіках.
48. Основні вражаючі фактори пожеж та дії населення під час пожежі.
49. Пожежогасіння аварій на вибухо-пожежонебезпечних об'єктах.
50. Право громадян України на захист свого життя і здоров'я при небезпеках різного характеру.
51. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом за БЖД та ЦЗ.
52. Принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності у НС.
53. Радіаційна безпека.
54. Ризик як оцінка небезпек.
55. Соціально–політичні небезпеки, їхні види та характеристики.
56. Способи і засоби пожежогасіння.
57. Структура та завдання Єдиної державної системи запобігання і реагування.
58. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.
59. Таксономія, ідентифікація і класифікація небезпек.
60. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
61. Управління безпекою життєдіяльності в Україні та концепція організації роботи з профілактики невиробничого травматизму.
62. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.
63. Формування та служби, які залучаються до проведення рятувальних та інших невідкладних аварійних робіт.

1.4.1. *Приклад залікового білету*

1. Предмет і завдання дисципліни БЖД та ЦЗ.
2. Природні небезпеки та їх характеристика.
3. Вибухо -пожежонебезпечні об'єкти в Україні та на Хмельниччині.

2. Схема нарахування балів

1.5. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

1.6. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Денна	9	1.1	2.2	3.3	4.4	5.6	6.7	7.8	8.9	10

1.7. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 семінарських занять.

Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	7 тем	Номер теми								Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.		
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	2	2	2	2	2	2	2		14
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	6								6
	Усього балів									20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ "Медицина", 2018. 288 с.
3. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
4. Безпека життєдіяльності: метод. вказівки до викон. практ., індивід. Робіт та домашньої контр. роботи для студ. техн. спец. / Уклад.: Г. П. Демиденко, В. М. Прилепський, О. В. Землянська та ін. – Київ : НТУУ «КПІ», 2007. 68 с.
5. Міхеев Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеев, О. В. Землянська. – Київ : НТУУ «КПІ», 2016. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
6. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. Львів, 2010. 384 с.
7. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 97 с.

Тема 2

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ "Медицина", 2018. 288 с.
3. Захарченко М.В., Орлов М.В., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності у повсякденних умовах виробництва, побуту та у надзвичайних ситуаціях: Навч. посібник. Київ : ІЗМИ, 2006. 196 с.
4. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
5. Безпека життєдіяльності: метод. вказівки до викон. практ., індивід. Робіт та домашньої контр. роботи для студ. техн. спец. / Уклад.: Г. П. Демиденко, В. М. Прилепський, О. В. Землянська та ін. – Київ : НТУУ «КПІ», 2007. – ? с.
6. . Міхеев Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеев, О. В. Землянська. – Київ : НТУУ «КПІ», 2016. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
7. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. – Львів, 2010. – 384 с.
8. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 97 с.

9. Халмурадов Б. Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.

Тема 3

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ “Медицина”, 2018. 288 с.
3. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання.. –URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
4. Третькова Л. Д. Засоби індивідуального захисту, виготовлення та застосування: навч. посіб. / Л. Д. Третькова, Г. Є. Литвиненко. – Київ : Лібра, 2008. 317 с.
5. . Міхеев Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеев, О. В. Землянська. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
6. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. Львів, 2010. – 384 с.
7. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 97 с.

Тема 4

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Бедрій Я.І. Охорона праці та пожежна безпека: навч. посіб. Для студентів ВНЗ та інженерів-практиків. Київ : Навчальна книга – Богдан, 2014. 184 с.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ “Медицина”, 2018. 288 с.
4. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання.. –URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
5. . Міхеев Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеев, О. В. Землянська. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. – електронне видання. – URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
6. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. – Львів, 2010. – 384 с.
7. Правила пожежної безпеки в Україні. Київ : Основа, 2019. 120 с.
8. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 97 с.
9. Халмурадов Б.Д., Третьяков О.В., Доронін Є.В., Зозуля С.В. Основи пожежної безпеки. Підр. Київ : ЦУП, 2024. 356 с.

Тема 5

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ “Медицина”, 2018. 288 с.
3. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання.. –URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
4. Міхеев Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеев, О. В. Землянська. – Київ : НТУУ «КПІ», 2016. – електронне видання. – URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
5. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. – Львів, 2010. – 384 с.
6. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 97 с.
7. Хижняк М.І., Нагорна А.М. Здоров'я людини та екологія. Київ : Здоров'я, 1995. 232 с.

Тема 6

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ “Медицина”, 2018. 288 с.
3. Безпека життєдіяльності у законах та підзаконних актах: навч.-метод. посіб. / Вінниц. НМУ ім. М.І. Пирогова, каф. медицини катастроф та безпеки життєдіяльності; уклад. В. С. Тарасюк [та ін.]. - Вінниця, 2005. 103 с.
4. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. Електронне видання. –URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
5. Теорія та практика менеджменту безпеки [Електронний ресурс] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (14 травня 2019 р., Луцьк) : збірник / Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки; відп. ред. Л. М. Черчик. Електрон. кн. Луцьк, 2019. 160 с.
6. Ткачук К. Н. Управління охороною праці: навч. посіб. / К. Н. Ткачук, Я. О. Мольчак, С. Ф.
7. . Міхеєв Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеєв, О. В. Землянська. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. Електронне видання. – URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
8. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 97 с.

Тема 7

1. . Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. Київ : ВСВ “Медицина”, 2018. 288 с.
3. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання.. –URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
4. Третьякова Л. Д. Засоби індивідуального захисту, виготовлення та застосування: навч. посіб. / Л. Д. Третьякова, Г. Є. Литвиненко. Київ : Лібра, 2008. 317 с.
5. . Виробнича санітарія: навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. Л. Филипчук, С. Ф. Каштанов та ін. Рівне, 2012. 443 с.
6. . Міхеєв Ю. В. Цивільний захист [Електронний ресурс]: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеєв, О. В. Землянська. – Київ : НТУУ «КПІ», 2016. Електронне видання. – URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
7. Халмурадов Б. Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. База нормативно-правових актів України <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.mns.gov.ua/>
3. Державні будівельні норми України <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
4. Державні санітарні правила та норми <https://medprosvida.com.ua/mozderzhavni-sanitarni-pravila-normi-pidbirka/>
5. Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (ІДУ НД ЦЗ) <https://idundcz.dsns.gov.ua/>
6. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.